

Oglasi, priposlana itd.
izjavljuju se na temelju
činjenica ili po dogovoru.

Oglasi za predbrojbu, oglasje itd.
od naputnicom ili polož-
com poš. štedionice u Beču
administraciju lista u Pulu.

od narudbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poшту predbrojnika.

ako list na vrijeme ne primi, lista to javi odpravnicu u svorenom pismu, za koji se plaća poštarina, ako se izjavna napisa „Reklamacija“.

svakog računa br. 847849.
Telefon tiskara broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom naroda male stvari, a slogom sve pokvari.“ Narodna poslovica.

Odgovorni urednik i izdavač Jerko J. Mahulić. — U nakladi tiskara Laginja i dr. prije J. Krmptić i dr. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu (Via Cristoforo Dr. 1, II. kat).

Izlazi svakog četvrtka epešne.

Netiskani dopisi se ne vrađaju nepodpisani ni tiskaju a neofrankirani se primaju. Predplata za poštarinom stoji 10 K u obće, na godinu 5 K za seljake (u gradovima ili K 5—, odu. K 2-50 na pol godine. Izvan carevine više poštarina. Plaća i ostaje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koji u Puli, toli izvan iste.

Uredništvo i uprava nalazi se u Tiskari Laginja i dr. prije J. Krmptić i dr. (Via Glialle br. 1), kampanje se naslovljuje sva pisma i predplata.

Talijani i Slaveni.

U br. 33. našega lista priobčili smo na prvom mjestu članak pod naslovom: „Nevarajmo se“, kojim smo nastojali pokazati kako je mučno — da narećemo izaludno — nastojanje naših prijatelja u Dalmaciji, oko izmirenja Hrvata i Talijana u Dalmaciji, a ovdje kod nas, između Hrvat-Slovenaca.

Naveli smo na koncu poziv talijanskog lista „L'Alto Adige“ iz Trentina, na Talijane Primorja, kojim ih pozivlje, da se izmire sa susjednim Slavenima pak da se slizno opru jedni i drugi njemačkom prodiranju u naše južne pokrajine.

Danas priobčujemo važnija mjesta tog poziva neka i naši čitatelji uvide kako pošteno misli o tom izmirenju glasilo pravih Talijana južnoga Tirolo. Mi bilježimo rado ovaj iskreni savjet talijanskog lista, ali se bojimo, da će ostati glas vapijućeg u puštinji, jer naši Talijani nevidjaju ili neće da ovide germansku pogibelj za naše zemlje, kao što ju uvidjaju i gorko čute njihova braća u južnom Tirolo.

Pravo kaže navedeni list, da dok Talijani u Istri nepriznadu Slavenom ravnopravnost u školi, u uredu i u javnom životu, Slaveni su prisiljeni boriti se na dvije strane i svaki je sporazum nemoguć. Ali mi smo daleko, jako daleko tomu sporazumu, jer naši susjedi Talijani nesamo da neće ništa čuti o kakvoj ravnopravnosti u školi, uredu i u javnom životu, već nedopusćaju da pače ni toga, da bi vladin zastupnik u zemaljskom saboru odgovorio na hrvatski upit u tom jeziku t. j. u jeziku ogromna većina članovništva Istre.

Ovo i za slična naslija, što ih počinja talijanska vladajuća klika u Istri i u Primorju u obće, neće stalno znati trentinski list, pak bi dobro bilo, da ga o tom podučit vrijedni naš drug „Omnibus“ u talijanskom jeziku, pak da uvidi sam kako je doista nemoguć svaki sporazum između

nas i Talijana dok su njihovi kolovodje ovakvi, kakvi u istinu jesu.

Mi smo opelovno upozorili susjede naše na pogibelj od njemačke navale, koju vidimo i čujemo gorko danomice, i koja jednako prieti njima i nama, ali oni za to haju i nečaju. Mi smo dapače duboko uvjereni, da bi i danas talijanski prvaci Istre, Trsta i Goričke radije pružili ruku pomirnicu oholom Niemcu nego li skromanom i polštenom Slavenu. Ovo će se možda nevjerojatno činiti trentinskom listu, ali je na žalost ipak tomu tako.

A sada eto nekoje misli o tom pitanju trentinskog lista koji je još pred tri godine kad je u Dalmaciji naviješteno novo doba te između Hrvata i Talijana došlo od nekog primirja, vojevao za istu ideju. On se i danas zagrijava za sporazum Slavena i Talijana, te apelira na Talijane Trsta i Istre, da taj sporazum omoguću.

Danas su Talijani Trenta izloženi biesu Niemca, nu već sutra ista sudbina čeka Talijane Trsta, na koji Niemci vrebaju, da izpune rječ Bismarkovu da Trst mora postati emporijum Njemačke.

Nijemac bio je, jest i bit će uvijek najveći neprijatelj talijanskog naroda. Zato je slaba politika jadranskih Talijana, koji misle, da savez s Niemcima pogoduje talijanski težnjama. Pred tri godine taj list pozivao je svoje sunarodnjake iz „Julske Venecije“ da stvore neki „modus vivendi“ sa Slavenima, da se uzmognu zajednički oprijeti germanizmu. Ali talijanska štampa na Jadranu prešla je preko toga, dočim su slavenski listovi tu ideju prihvatili, a prihvatilo ju i dio talijanske mladeži.

Predmet je sada od velike važnosti. Kad bi nekoji pomanje umovali sa stranačkog gledišta, a više s gledišta zdravog razuma, čini nam se, da bi ti ljudi morali pozdraviti kompromis (oklopjen između Talijana i Slavena u pitanju izborne

reforme za Trst, Istru i Goricu) kao prvi korak k poboljšanju odnosa između pučanstva dviju narodnosti u Julskoj Veneciji, a taj bi kompromis imao biti uvod pravom i trajnom sporazumu.

Na koncu trentinski list piše: „Zato se obraćamo braći na Jadranu, zato još jednom upozorujemo na pogibelj — za nas neposrednu, za njih možda daleku ali zato ne manje tešku i sigurnu — koja nam i jednim i drugim predstoji od njemačke narodnosti. Dužnost je ovih na Jadranu, da nam ne onemoguću obrambenu akciju; njihova je dužnost, da puče i u djelo privedu ove shodne uredbe, koje će doprinijeti, da se ostvari iskreni i trajni sporazum između Talijana i Slavena.

U tom sporazumu vidimo spas za njih i za nas; u njemu vidimo jedinu mogućnost i jedino sredstvo, da se uspješno odupremo neprestanom narodnom i političkom ugnjetavanju sa strane germanskog plemena. Borimo se protiv Niemca: to je neprijatelj!“

Isti list u drugom broju piše: „Nema sporazuma bez poštenih pogodjanja i poštenog priznavanja pravica jednima i drugima.“ „Dok Talijani u Istri ne priznadu Slavenima ravnopravnost u školi, u uredu i javnome životu, Slaveni su prisiljeni boriti se na dvie strane i svaki je sporazum nemoguć.“

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 18. septembra 1906.

Od 12. t. m. zasjedu odbor za izbornu preinaku, a od danas zastupnička kuća.

U ovoj prvoj, može se reći, jesenskoj sjednici sabrali su se svi ministri, osim Derschaltke koj se još nije vratio s puta po Galiciji i Bukovini, i mnogi zastupnici. Sastali su se za početak svršetka, za zadnje razdoblje šestogodišnjega zasjedanja. Sastali

su se da obave veliko, ako i nesavršeno i nepodpuno i često nepravredno djelo, djelo izborne preinake. Ako ovo carevinsko vieće još samo to djelo do Božića svrsi, učinilo će mnogo. A to i do tad bi moralo.

Nego još nije to djelo svrsio odbor za izbornu preinaku. Na kućnom dnevnom redu su druge tri točke, među njimi ljekarnička zakonska osnova koja će mnogo vremena pozobati.

Prije dnevnoga reda razpravljala su se dva prešna predloga. Prvim prešnim predlogom zahtjeva se da vladja strogo izpita napadače sblive se u Šleziji, naročito u Opavi, mjeseca jula, augusta i septembra, napadače Njemca na Čehe. Predlog je postavio i obrazložio viši sudbeni savjetnik Hruby, a govorili su još neki Česi i neki Njemci. Nego ovi posljednji kao da su priznavali krivnju svojih sunarodnjaka. Kod glasanja je prešnost dobila nješto preko 90 glasova; proti njoj bila su 64. Nije prihvaćena, jer se hoće većina od dvie trećine. Svi Slaveni glasovali su za, svi Njemci proti. Sa Njemci glasovao je i jedini prisutni socijalni demokrat, sa Slaveni jedina dva prisutna Talijana (conservativci iz Trentina Conci i Delugan). Kažuć na ovu dvojicu i na Njemce dovikivao je Stein: Eto njemačko-romanskog bloka! U drugom jednom prešnom predlogu govori se o slučaju vojnika kojem se nije dalo dopust kada si je nješto nogu prebio. Vojnik bio je Nijemac, pak Njemci kod odnosnoga predloga govore. Za prešnost, da se slučaj izpita, glasuje sva kuća.

Nadželo se je razpravu o ljekarničkoj zakonskoj preosnovi.

Poslie nekih ustmenih upita na predsjednika i njegovih odgovora zaključi sjednicu, i ureće sljedeću za utork dne 25. tekućega mjeseca.

Medjutim će držati odbor za izbornu preinaku sjednice.

korativne umjetnosti. Taj dio zanima ponajviše gospodje, jer tu ima mnogo krasnih odjela i klobuka, te raznih drugih ureda za muško i žensko. Dalje vidimo tu po kućstvo, divane, sagove, radnje iz kovina, papira, u kratko sve najzadnje proizvode francuzkih umjetnika i zanatlija. Ova je palača jedna od najeleganantijih.

15. *Ulica Kaira*. Kad si unišao u ovaj pavilon čini ti se da se zbilija nalaziš u jednoj ulici egipatskog grada Kaira. Tu su Arapi izložili svoje krasne rukotvore, tu vidiš njihove narodne običaje, arapsku školu, plesove i t. d.

16. *Palača higijene*. U istoj vidiš sve sprave i orudje što rabi u zdravstvenu svrhu. Poseban odio „Crvenog križa“ uključuje taj zanimivi odsjek.

17. *Izložba željeznica* sastoji iz dva dijela, te zastire površinu od 30 tisuća četvornih metara. Pod širokim stregama prostire se dobrih 9 kilometara tračnica kojima vidiš svakočakih vagona i lokomotiva raznih sustava, automotora na paru, elektriku i gas, te načrta za željezničke pruge, kolodvore i t. d.

(Konac sledi.)

PODLISTAK.

Izložba u Milanu.

(Nastavak)

Koli kolodvor odlazka u Parku, toli onaj dolazka na Piazza d'Armi sagrađeni su veoma ukusno, 2 m visoko od tla, a željeznička pruga uzdiže se do 7 metara. Kad se vozimo tom željeznicom možemo liepo razgledati povjesni spomenik „Arco della Pace o del Sempione“. Istoga počeli su graditi god. 1807. u slavu Napoleonu a svršili ga god. 1837. i posvetili austrijskom caru Franji I., uzdržavateljui mira. God. 1859. bio je natpis izbrisau i promjenjen u čast osloboditelja Milana, Napoleona III. i Viktora Emanuela II. — Došavši na „Piazza d'Armi“ vidimo najprije

8. *Palaču mornarice* sa svojim „farmor“ (svjetlionikom) visokim 60 metara, koji noću jakim svjetlom razsvjetljuje dobar dio izložbe. U toj palači zastupane su sve oveće mornarice sveta. Tu vidiš modele najvećih ladja i sprave, koje služe za brodograditeljstvo, ogromne najmodernije topove i tanete, te oklope, strojeve i

druge potreštine za bojne ladje. Uz ovu palaču stoji pavilon ronaca (solajeri).

9. *Galerija radnje*, jedan od najvećih i nazanimivijih odjela izložbe, zauzima prostor od 60 hiljada četvornih metara.

U njoj vidiš razne strojeve što služe u obrtu. Strojevi su skoro svi većinom u gibanju, tako da vidiš, kako se stroji koža, sivuju cipele, tiskaju knjige i novine, tpe platno i svila (najzanimivije), pripravlja papir, sapun, željezo, slaklo, klobuci, duhan i t. d. Tu stoji na prodaju svakočakih stvari, jestbina i pića. Nebroj električnih ventilatora drže uvijek zrak čist i svjež. Kad se nalaziš u ovoj galeriji neznaš kuć bi izaşao a i neda ti se vanka, tako je u njoj liepo i zanimivo! Čovjek mora zblijda se da divi veličanstvenim izumima ljudskog genija, i dok hoće da umornim vidom pregleda glavniija djela, otupljeje mu um, te nezna više cijeniti vrijednost tolikog blaga.

10. *Palača automobilizma i ciklizma*. U ovoj palači bili su izloženi do konca junija automobili i bicikli, a danas jesu u njoj stvari što služe čovjeku za hranu.

Tu imade farmaceutičkih proizvoda, pro-

izvoda sladora, slastica, kruha, začina i t. d., zatim conserve mesa, riba, povrća, voća, te vino, rakija i druga jaka pića, konačno mirođije, orudje za lov, glazbala i igračke.

11. *Palača koleznica* sadržava sve što se tiče prenosna osoba i stvari, svakovrstnih kočija, vozova, saonica i nosiljka, stvari za konje i jahanje, obuhvata za touriste, kovečje za putovanje, pokrivala, odjela za sport itd. 12. *„Camera d'albergo“* jest omanja zgrada u kojoj su izložene moderne sobe gostionica sa pokućtvom.

13. *Poljodjeljski odio* sastoji iz triju velikih zgrada. Tu ti je na ogled nebroj poljodjeljskog orudja od jednostavnih motika i rala do najsvrššenijih strojeva. Tu snopovi i vreće raznog žita, hiljade staklenica napunjene svakovrstnim vinom, bačve male i velke de 400 hektolitara sadržaja, propovdi domaćih životinja (konja, volova, peradi i t. d.) te velika zbirka voća i crvica. U tim je pavilionima toliko toga, da imaaš što gledati od jutra do noći. Uz poljodjeljski odio nalazi se pavilon vatrogasaca.

14. *Palača francuzke umjetnosti*. Tu vidiš sve što se tiče obrta de-

Svečani dani u Sofiji.

(Nastavak.)

Na kolodvoru u Sofiji pozdravi silno mnoštvo naroda velikim oduševljenjem nadošle izletnice. Djake pozdravio je tuji predsjednik djakčkog društva „Napredak“ g. Madžarov, kojemu se zahvališe gg. Bagala i Gagić. Nakon pozdrava razdvojilo se tuji izletnici. Književnici, novinari i umjetnici krenuše u kočijama u grad u naznačene im stanove a djaci otiđoše pjeske do bugarskog sveučilišta. Jedne i druge pozdravljalo je oduševljeno sefijsko građansko čitavim putem. Osobito hrvatski sveučilištarci u crvenkapama bijahu srdačno svuda susretani.

Poslije objeda u raznih gostionah i svratištih a poslije podne razgledaše jedni znamenitosti Sofije dočim se drugi odmarahu od napornog putovanja.

U subotu na večer priredjena bijaše za književnike, novinare i djactvo zabava u prostranoj bašci „Djelbok Zimnik“, koja je krasno izpala i potrajala preko pö noć. Tui se je osobito iztaklo pjevačko društvo „Mladost“ hrvatskih sveučilištara.

Od gostiju najbrojnije su zastupani Hrvati, kojih ima do 70. Među ostalim nalaze se: Ljuba Babić-Gjaljski, dr. Harambašić, dr. Dežman, dr. Livadić, dr. Ogrizov, novinari Wilder i Mandić, surpuzi Milčenić, M. Mileusnić, „Mladost“ (korporativno) i drugi.

Srba imade do 55 među njima dr. Škerlić, Lj. Popović, društvo „Pobratimstvo“ i t. d. Slovenaca ima najmanje. Njih je bilo oko 25 iz raznih krajeva Slovenije.

U nedjelju u jutro obdržavana je prva sjednica jugoslavenskih književnika i novinara u prostranoj dvorani starog kazališta, kričenoj grhovi i zastavama jugoslavenskih plemena. Te prostorije pripadaju sada društvu „Slovenska besjeda“.

Osim hrvatskih, srpskih i slovenskih književnika, koje gori nabrojismo, nalaze se još česki zastupnik Klofač, književnik Sara Vuletić iz Cetinja, Kasiković iz Sarajeva, a od strane Bugara, osim književnika, i ministar prosvjete dr. I. Sišmanov.

Prvi uzima rječ i otvara kongres predsjednik bugarskih publicista g. S. S. Bobčev. U svom odujem pozdravnom govoru pozdravlja Srbe kao najbližu braću, a onda Hrvate i Hrvatsku, koja je rodila Gaju, Križanića i Strossmayera. Pozdravlja i ostale zastupane i nezastupane slavenske narode: Slovence, Čehe, Ruse i Crnogorce, koji su po g. Vuletiću zastupani.

Govori o svrsi i sludnosti saveza jugoslavenskih književnika, jer samo na taj način moći ćemo, da se odupremo tuđinskoj invaziji. Kao sredstva za uspješno djelovanje navadja: ustrajanje jugoslavenskih biblioteka i čitaonica, zgodno razpačavanje knjiga i t. d. Svršava s riječima: „Da živjat členostije i gostije naša vtorjarna sborna južnoslavjansktje književniki i publicisti“ Taj govor pozdraviše kongresisti burnim odobravanjem.

Na to je uzao rječ ministar prosvjete dr. Ivan Sišmanov. Reče, da ovdje ne govori kao ministar, nego kao literat, kojemu je odavna bila na srcu ova ideja. On se sjeca, kako je bio prije deset godina u Zagrebu, pa kako je u klubu hrvatskih književnika i umjetnika držana nazdravica o jugoslavenskoj solidarnosti. Reko se je, da bi se mogli izložbama, djakćkim kongresima zbliziti. Ja sam to držao onda fantazijom, a eto sada ostavarena je ta misao. Danas se drže dva jugoslavenska kongresa, te će biti otvorena i jugoslavenska umjetnička izložba. I to baš kod nas u Bugarskoj. Nasa energija, duboka vjera u vlastitu snagu razbila je brzo taj neopravdani pesimizam. Danas možemo vidjeti, da se Bugari ne bave samo politikom, nego obtom kulturom. Mi se nalazimo još za vama, no mi nastojimo da vas dostignemo. Rame uz rame s vama hoćemo da poradimo za obći napredak. Narod, koji nema svojih

ideala i nade u vlastitu silu, bit će samo plijen drugih. Svi treba da poradimo oko kulturnog ujedinjenja bez obzira na naša političke ciljeve. U tom radu budimo iskreni prema sebi i među nama. Pozdravlja kongres.

Iza burnog odobravanja pozdravi srdačno mlie goste sofijski načelnik gosp. Martin Todorov. — Tada se na predlog g. Bobčeva prešlo na izbor Bureau-a, te su jednoglasno izabrani: predsjednikom g. S. S. Bobčev; počasnim predsjednicima od Srba g. prof. Ivanović, od Hrvata g. Gjaljski, od Slovenaca g. Hribar, od Bugara g. L. Vazov, Sekretarima su izabrani: Srbi dr. Škerlić i Kotić, Hrvati dr. Livadić i Milčenić, Slovenci Pustoslavsek i Trstenjak i Bugari Pjevjev i Nikolov.

Za tim je predsjednik protičao brzozjavno pozdrave, koji su na kongres stigili iz Petrograda, Praga, Ljubljane i ostalih slavenskih krajeva. Još saopći predsjednik tužnu vjest o smrli dravu veoma odličnih jugoslavenskih književnika: Hrvata Josipa Kozarca, i Srbina Stevana Sremca. Svi pounaše i nezaboravnim književnicima kliknuše: Slava im!

Prešlo se onda za primanje u jugoslavenski književnički savez, u koji se prijavile sva četiri jugoslavenska književnička društva. U bureau za redigiranje pravila „saveza“ izabrana su gg. dr. Škerlić, dr. Kumanudi, Sava Vuletić, dr. Dežman, Gjaljski, Pustoslavsek, Trstenjak, dr. Zlatarav i Štrašimirov.

Poslije izabrana bureau-a, koji je u cijelosti primljen, kako je predložio, zaredaše pozdravni i zahvalni govori.

(Slijedi.)

Prva **zapovjed!**

Čuvajte se

12 malih ili 6 velikih bočica stoji franko K 5.-
 24 „ „ 12 „ „ 8.-
 48 „ „ 24 „ „ 16.-
 kod pravilite fotograf E. V. FELLERA, Hrvackarika u STUBICI, Elisiu trg br. 202 (Ljekarica)

Preporuča se također Fellerove čiste Rhabarbera pilule sa znakom „El-ne pilule“, 6 tableta po K 4.- istočasno naručiti, iste djeluju osobito kod žulodanih boli, teške probave, mučnine itd.

Veliki koncert u korist Druže.
 Zagreb, 9. rujna 1906.

Vrieme otvorenja gospodarske izložbe upotriebio je hrvatski sokolaki savez za prvi hrvatski svesokolski slet. Već kratko ocrtinasto kako bijahu sokoli primljeni i kako je prošao prvi svečani dan. Drugi nije ni malo zaostao za prvim. Obdržavao se je banket sa preko 400 osoba većinom sokola, i kod njega se držalo liepih govora. Poslie podne bila je javna vježba kao i prvi dan, gdje su se sokoli opet odlikovali. U kazalištu predstavljao se je krasan komad nezaboravnoga Istranina Eugena Kumičića „Smrt poliednjega hrvatskoga kralja hrvatske krvi“. U izložbenih prostorijah bila je pueka svečanost. Svuda bilo je sve puno ljudi, svuda svečano, svuda oduševljeno, bratski, slavenski.

Utork i sriedu odilazili su sokolovi. Na Rieci pokazala se je primjerom nužda sokolstva. Hrvati nesmiju i dalje spravljati mirno a džep vriede koje se nanasa njim i njihovim svetinjama. Oni moraju navale odbijati, pa došla odkud mu drag; kao vjesti sokolovi čine to lakše nego li bi inače.

Već osmi dan izložbe priredio se je veliki koncert a korist istarske Druže. Priredili su ga Cirilo-Methodski zidari. Izvadjalo ga je slovensko pjevačko društvo „Ljubljana“ iz Ljubljane. Sudjelovala su hrvatska pjevačka društva „Kolo“, „Mer-

kur“, „Mladost“, „Sloboda“ i „Sloga“. Igrala je c. kr. domobr. glazba. Društvo „Ljubljana“ pjevalo je što samo, pod ravnanjem svoga člana Benjika; što zajedno sa rečenimi hrvatskimi pjevačkimi društvima, pod ravnanjem glazovitoga glazbenika Hrvata Falera. Glazba je udarala pod ravnanjem vjestoga i vrloga kapelnika Mohrva. Pjevali su i igrali hoće i tako, svaki svaki programni komad morao se je bit opetovati; bit se je dodalo koji drugi komad. Dodavali su se poznatiji komadi kao: „Liepa naša domovina“, „Glasna jasna“, „Najreje“, pa je odušerljenju i takvih trenutihi silno raslo i došlo vrhunac. Koncert se je vriedio na vanjskih prostorijah „Kola“ i „Sokola“, krasnih prostoriyah, kakvih nejma nit u mnogo većih gradovih. Te prostorije su prostrane. Neoliko komodno može tu biti oko 2500 ljudi. A toliko jih je i ovaj put bilo. Zidari prodavali su ulaznice, programe, biljege, drugo, pratili su i zabavljali goste i gostinje; a pomagala njim je jedna zidarica i jedna učiteljica te još neke gospodjice. U obćinstvu sve se je zanimalo što za članove društva „Ljubljana“, što za gospodje i gospodjice Slovence iz Ljubljane u krasnih narodnih nošnjah. Zanimanje za nje bilo je toliko, da je bez ikakve agitacije došlo na tisuće građana i gradjanka zagrebačkih dočekati jih na kolodvor. Družba će imati od toga koncerta liepi dohodak, pa je zamjerna i u ovoj zgodi poštivnost zidara, kao i svih onih koji su kod koncerta sudjelovali za istarskoga patnika. Nek bude svim izrečena i ovdje srdačna hvala.

Politički pregled.

U Pull, dne 19. septembra 1906.

Austro-Ugarska

Glede putovanja cara i kralja Frana Josipa u Česku izjavio je ministar predsjednik barun Beck pražskoj deputaciji, da nema niti govora o odgodi kraljevog puta u Česku. Kralj je dapače zadnjih dana izjavio svoju želju, da ostane duže vremena u Pragu.

O odkazu kraljevog putovanja u Dalmaciju povodom pomorskih vježba navelo se toliko razloga, da je teško izmedju njih pronaći pravoga. Službeno se kazalo, da je tomu krivo poremećeno kraljevo zdravlje i visoka starost kraljeva, dočim su neslužbeni listovi izticali mnogo drugih razloga, napose političkih i medjunarodnih.

Jucer sastalo se je opet carevinsko viće. Na dnevnom je redu bila kao prvotoka zakonska osnova o ljekarnama.

Dne 12. o. m. sastao se je opet odbor za izbornu reformu. Kako sada stvari stoje može se sa sjegurnošću uzeti da će se većina odbora izjaviti proti predlozima o uvedenju pluralnog izbornog prava. Riešivši osnovu o razdiobi izbornih ketara za Česku i Moravsku, odbor će odmah preći na razprava §-a 7. vladine osnove, po kojoj se imade odlučiti o pitanju izbornog sistema.

Izvršujući odbor hrvatske stranke prava imno je u subotu redovitu sjednicu, na kojoj je prihvaćeno više predloga tičući se preustrojstva stranke. Odbor je uzео do ugodnog znanja izvješće o organizaciji stranke u pojedinih mjestih banovine i o liepom napredku strankinog glasila „Hrvatska“.

Gra Gora.

Na Cetinju dočekali su i odpratili velikim ovacijama Češke sokolove, koji su došli u posjete crnogorske pri Stolnici.

Za boravka nadvojvode Frana Ferdinanda u Dubrovniku posjetio ga je tamo crnogovski prietolonasjednik Danilo.

Srbija.

„Information“ doznaje iz bečkih diplomatskih krugova, da u Srbiji moć zavjerenički raste. Kralj da je posve u njihovoj vlasti. Jedan bivši ministar, vodja zavjereničke stranke, izjavljuje bez sustezanja, da je tralj pismeno obavezan za-

vjereničkoj strani, a jednako i ministar predsjednik Pašić. Jos se u istoj vjesti kaže, da bi reakcija, koja se u tilavoj zemlji očekuje, imala srušiti zavjerenike i kralja.

Bugarska.

Sofijski list „Den“ saznaje iz mjeredavnih krugova, da predstoji proglašenje Bugarske kraljevinom.

Ruska vlada, koja je najviše zainteresovana na Balkanu, bila je solidarna u pitanju, da se Bugarska proglaš kraljevinom, iz Petrograda dali su samo savjet slikt sa Turskom, u tom slučaju izbjegne konflikt sa Turskom, u kojem bi Rusija bila samo mirna posmatračica. Druge pak države izvaviše knezu Ferdinandu, da će mu odkazit svaku pomoć u slučaju ozbiljnih komplikacija.

Rusija.

Kako javljaju iz Petrograda, umro je tamo iznenada glasoviti general Trepov, koji je zadavao strah i trepet tamošnjim liberalnim krugovima. Još se nezna potanko o njegovoj nagloj smrli i o uzrocih bolesti. Po jednoj vjesti udarila je generala kap kad se je poslije objeda odmarao. — Pogovara se, da je u zadnje doba uvicio Trepov, da je uzaludan svaki odpor liberalnoj struji, te je savjetovao vladu, neka podje putem koncesija. Tvrdi se dapače, da je Trepov bio otvoreno proti razpustu drž. dume i da je preporučao, da se povjeri sastav kabineta umjerenim liberalnim elementima iz narodnog zastupstva. Od tada je Trepovljevi upij stao padati, tim više, što je u zadnje doba počeo poboljevati.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinski kotar:

Tko je kriv, da se ne sastaje istarski sabor? Čitamo u talijanskih listovih, da je zemalski kapetan Istre g. Rizzi u pozdravnom govoru na prejšnjom nadvojvodu Frana Ferdinanda u Pulj izrazio nado, da će Njegovu Veličanstvo skoro sazvatiti istarski sabor na zasjedanje i tako uzpostaviti redovitu zakonsko djelovanje ovog zakonodavnog tjela, da bi ono moglo pravilno i bez otezanja povjerene mu važne poslove obaviti.

Nepomijljivo nam je kako je mogao g. kapetan Rizzi ovako neiskrena želju izraziti prema uzvišenoj osobi prejšnjom nadvojvodu, zamjenika Nj. Veličanstva, kad je svemu svijetu poznato, da njegova stranka t. j. talijanska većina istarskoga sabora, saborskog zasjedanja neće i da je ta većina pozvana na saborsko zasjedanje god. 1904. u Kopar, demonstrativno iz sabora izostala. Za zar se ne sjeca više g. Rizzi, da je on glavom kao saborski predsjednik u saborskoj dvorani u Kopru izjavio, da nemože otvoriti prve sjednice, jer nije većina k istoj pristupila? Kako da okristimo tu Vaše postupanje g. kapetane i saborski predsjedniče? Je li u tom više licumjerstva ili neiskrenosti? Bilo jedno il drugo, zaista Vam ni jedno ni drugo ne služi na čast!

Lošinjski kotar.

Čreski Hopi glasi. Cres, 14./IX. 06. Mnogo je već vremena prošlo g. uredniče, a da Vam se ne javismo, premda se mnogo toga kod nas dogodilo. Kod nas kreće se korak po korak, premda polagan napried. Najveći udarac, što ga neprijatelju zadasmao jest gradnja škole sv. Cirila i Metoda. Ona je njima trn u oku. Da Vam ih je vidjeti kako od jada kkaču! Svaku priliku sada gledaju izrabiti u svoju korist. Pred nekoliko dan: slavilo je društvo „La società operaia“ 25-godišnjicu svoga osnutka. Taj je dan rečeno društvo svećano proslavilo. U jutro bila je sv. misa u privatnoj crkvi obitelji Petris, ier njim valjda naša starniska, u kojoj se čuje naša mila hrvatska rječ, smrdi. Misu je odslužio biskup Petris. Iza svršane mise krenula je povorka gradom, a na večer imalo je rečeno društvo

stavu: U vrijeme zabave diellit su se
vim prisutnim, koliko je koji htio, sje-
akve dopisnice. Na dopisnici naslikan je
jedan kovač i jedan kopač. Da Vam ih
e malko pogledati! Pravi pravcati kala-
rezi. Kopaču u ruke dali su lopatu. Tro-
poznata cresa to, taj se je mogao odmah
svjeriti; da creskom kopaču nije potrebna
opala, jer je sve to krševito. U Cresu
na samo jedan čovjek lopatu, i to mu
luži za vaditi ono, što se u pristojnom
društvu nesmiје spominjati. Liepi simbol,
creski kopač, dali su ti u ruke. Kad nisu
nali dati slogod, boljšeg, nisu marili. Te
si sikati, jer je to za Tebe poniženje, a
u njim ni onako u onom društvu ne
pači. Povrh dopisnice stoji štampano sliče-
leće: Noi nati in un lembo — di suolo
atino, in riva all'ondoso — sonante
Quarner, sacriato alla patria — ch' è dono
vino, il libero ingegno — le forze, il
bemsit! (Inno Operaio di Cherso).
Creski kopaču, nije li Ti ovo dosta?
Ne vidis li kako Te vode? Otvori jedan
put oči, pa se raskrasti za uvijek s ovim
judima. Ali, kako prije rekoh, creski njim
kopač ne pači u spomenutom društvu,
nego ih ima mnogo još zasliepljenih, koji
neće ni ovamo ni onamo. Oni se drže one
pleti kolac ke i otac. Cresani, otvorite
oči i dajte se na onu stranu, koja Vam
kaže pravi put. Po celom se svijetu ljudi
ode, a Vi još spavate. Probudite se već
jedan put! Zora Vam je počela ruditi, a
za zore svanut će Vam liepi dan. Nestat
te tmine, a objasnat će Vas svjetlost.
Put k svjetlosti i slobodi pokazala je
resanom predstava „Kuntra srcu se ne
nare“, što se predstavljala u prostorijama
naše dičre hrvatske čitaonice. U toj pred-
stavi obigosana jest narodna rakrana cre-
sana. Predstava je velik dojam učinila na
prisutne. Dvorana je bila dubkom puna.
Što nije moglo stajati u dvorani to se je
umjestilo po skalama i u vrtu blizu čitaon-
ice, veseli samo, da mogu čuti što se
govori, kad već nisu mogli vidjeti pred-
stavu.

Kapitan Nane je svim duboko ostao
usadjen u srcu. Po celom se Cresu pri-
ovieda o njem. Dao Bog, da bi još ono
nešto malo cresa, koji su zalutali, kao
to je bio kapetan Nane, sledili njegove
stope, te se s vratili na pravi put. Občo
dogodvanje pobudio je prevarant Kalabrez
Vanelto Magnalire, Cresane, zapamti ono
djeci što si ih one večeri čuo: „Ki neće
svoga za brata će tučega za gospodar.“
Ti ako se ne budeš složio, te uzeo za
brata onoga, koji govori liepim hrvatskim
jezikom, kao što i Ti govoriš, imati ćeš za
gospodare one, koji neće da znadu ništa
o Tvoj mili hrvatski jezik, koga Te je
naučila Tvoja draga majka. Oni će taj
liepi jezik gnjaviti i pod noge bacati.
Na koncu čast nam se zahvalili gospo-
đjicam i gospodi, koja su predstavljala
djevata. Da se je komad taku duboko
bojmio cresa, jedina hvala ide njima,
koji su tako vješto sve izveli. Oni nisu
narili ni za trud ni trošak, budući su iz
vana došli, sarzio da postave i oni jedan
hrvatski kamen na zgradi naše narodnosti.
Najbolja plaća bit će njim: nadamo se,
to će vidjeti, doskora pomladjeni hrvatski
kres.

Evo pak krasne pjesmice od mladoga
učitelja Linarića, što se je te večeri da-
lamovala:

Gradu Cresu.

Pod bujnim hladom maslina zelenih,
Gdje kršni sinci rodu grudu teže,
Kraj silnog mora, što se b'jeleć pjemi,
Kud ribarice lake vjetroj bježe; —
Gdje majka sinku naski poje poj:
To ti si, mili Cresu moj! —
Oj budi zdravo! tvoj ti sinak kliče,
Sred kraja što se jedan b'ije, kini; —
Oj budi zdravo! tvoj ti sinak viče,
Što plovi negdje sv'jetom u daljini; —
Oj budi zdravo! i naš se ori glas k b'jes:
„Nek Bog pozivi naski Cres!“

Ko strašna mora, kad nemila pade
Na izmučene svojoj zrtvi gradi:
Kroz dugi teški ljetni niz, — o'j grade,
Pritiskali su bezdušni te ljudi —
I htjeli su u jedan oka mig
Tvoj narodni nam zbrisati žig!
Ali nek ne gmižu jadnici u tmici
Pod crnom sjenom nemoćnoga lava,
Nek glednu malko s'jepi nesretnici:
Gdje Helma, Šiša uzdiče se glava,
Slobodi Cresan svuda pali kr'jes,
Oj budi se naš č'jeli Cres! —
Od Punte-Križa sve do Tramućane,
Kud kami siže — oh! — pusti, goli,
Svud majke djecu naskin mlijekom hrane,
Svud naski zbriše se i pjeva se i moli;
Sve naše je i samo naše baš,
Pa zar da ti ne budeš naš?! —
Naš; samo naš, pa makar isti pak'o
Razjazio nad nama svoje ždr'jelo,
Jer prije ognjem planuti će svako,
Podignut će se prije grad i selo,
U bojni sve će prije skočiti plam,
Neg' da te t'kogod otme nam!!

Naš, samo naš! — jer ona majka mila,
Što dijem Istre siroće iste; —
I kupi ih sred toplog svoga krila
I grije ih domaće uz ognjište:
Da ogri ti sinko sve! —
Veseli se i kiti se, o'j grade,
Nek zastave se slavne 'svud vijore,
I cvjećem nek se kita tvoje mlade
I pjesme nek se svečanost kreće,
Jer ovo k tebi „Družba“ oreće sad,
Da narastaj ti uči mlad! —
Zapljesnuti će tvoji sinci mali,
Kad rodu r'jecu začuju u školi. —
Odkjnuti će br'jezi, morski vali
I vikati će pred sv'jetom creski sin:
„Ja pravi sam Hrvacćanin!“

Oj budi zdravo! grade pokraj mora,
Na hrvatskom što žalu sjediš b'jeli,
Gle! s istoka ti nova rudi zora,
Sloboda zlatna i k tebi se seli:
Čuj kliktoj, gdje se ori urnebes:
Hrvatski nek nam živi Cres!!!

Voloski kotar:

Upisivanje u c. kr. pripravnicu za
učiteljska u Kastvu bit će dne 28. i 29.
septembra ove godine.

Učenici treba da sobom donesu za-
danu školsku svjedodžbu, kršni list i pot-
vrdu o očajpljenju kozica. Kao redoviti
učenik može biti primljen, tko je navršio
14 ili bar 13½ godina. Mladje će se pri-
miti kao slušatelje. *Ravnateljstvo.*

Sablažnjivi školski odnosaji su po
cieloj Istri, su i u kotaru Voloskom. Na
Voloskom, gdje ima stotina djece za hr-
vatsku školu, još ni danas nema redovite
hrvatske škole, nego je reč bi ravnateljem
c. kr. kot. školo. nadzornik, a podučaje
podučitelj privremeno namješten. U Opa-
tiji upisalo se je u hrvatsku školu okolo
230 djece. Na tu svu djecu su samo dva
učitelja javna. Občina je podnšla predlog
već rujna lanjske godine, dakle pred go-
dinu dana, da se ustrojiti treće učiteljsko
mjesto, još danas nejma odgovora na to.
Da se je predložilo kakav talijanski razred,
već bi bio tri put ustrojen. Poslje mnogo-
godisnjih molba i utoka, konačno se je
lani ustrojilo hrvatsku dvorazrednicu u
Lovranu. Za učitelju namjestilo se je
suprugu poznatoga Veprinačkoga tajnika
Marchi, a za učitelja do sad učitelja u
Pomeru Zeca. Dodje početak godine, djecu
se upljuje u školu, nejma ni učitelje ni
učitelja. Bez jednoga i drugoga, u občin-
skom uredu, upisuje djecu učitelj talijan-
ske škole Pegan. Učiteljica je porodila
diete, leži. Zecu da se nikako neće u
Lovran. On bi najradje ostao u Pomeru
sa plaćom Lovranskoga učitelja, i sebi za-
mjenska našao za Lovran; ali neuspjela.
To se obštenito govori. To znadu svi, reč
bi i c. kr. kotar. školsko vieće, ali ne zna
ili neće da zna c. kr. pokrajinsko školsko
vieće. Ono, bez da se što popita kod ko-
tarskoga ili mjestnoga školskoga vieća,

daje Zecu telegrafični dopust od deset
dana. Pa da to nisu sablažnjivi odnosaji!
Oni koji jilt vode zaslužili bi još kakav
naslov i još kakav red, u koliko već nisu
dosad inače nagrađjeni.

O. k. poglavarstvo porezni odjel
na Voloskom još uvijek ne će da po-
sluje hrvatski jezik, još uvijek ne će da
se drži zakona na koje svaki pojedini či-
novnik prisizhe. Pred krako je državjan
Ivan Spinič iz Spinići poslao poštom na
c. k. kotarsko poglavarstvo 12 K 28 para-
u ime dohodarine. Na to je Spinič dne
14. rujna t. g. dobio spis u kuverti koja
je njemački i talijanski natiskana, i na
kojoj je naslov napisan njemački. U nutra
je posve njemački spis. Čovjek ga ne ra-
zumije, i mora ići prositi da mu se ga
razlumači. — Kojim pravom, na temelju
kojeg zakona, postupaju tako gospoda
c. k. činovnici od c. k. kotarskog pogla-
varstva, porezni odjel, na Voloskom?!
Čim mogu opravdati taj svoj postupak?!
Dravljan Ivan Spinič je Hrvat. O tom
nema nit ne može biti dvojbe. Piše se
hrvatski. Iz sela je, u kojem nema druge
do hrvatske obitelji. Iz občine je, koja je
izključivo hrvatska. U poreznom je kotaru
koji je skoro izključivo hrvatski, i u kojem
bi imali spisi nehrvatski biti samo iznimka.

A ono čini se da je baš obratno, da
su hrvatski spisi poreznih oblasti iznimka.
Osim toga je i na poslanskoj napu-
tici, kojom je poslao Ivan Spinič od-
nosnu svotu, hrvatski naslov, pa bi i prema
tomu c. k. oblast bila mogla znati koje
je narodnosti taj čovjek i kako mu ima
pisati. Gospodine c. k. upravitelju kotara,
gospodine c. k. viši porezni nadzornice!
Bilo bi već skrajno doba, da podučite
svoje podčinjeno činovništvo, da mora
poštovati prava što ih imaju Hrvati ove
pokrajine po zakonih na koje prisizhe svaki
c. k. činovnik. Bilo bi skrajnje doba da
prestanu nepuštovati naš jezik ljudi, koji
žive od javnih poreza, od žuljeva naroda.

Porečki kotar:

Javni sastanak u Kaštelirna. Izvještaj
o ovom sastanku dobili smo prekasno
za ovaj broj, te ćemo ga uvrstiti u na-
rednom broju.

Kadje ništa nego hrvatski! Pišu
nam iz Motovunčine: Možda vriedni či-
tatelji cijen. N. Sl. imali su zgodu i prošle
godine da čuju našu pritužbu radi ukinuća
hrvatske propovjedi na svetišču Majke
Božje kod Motovuna. Zalibote i ljetos sme
prisiljeni da u javnosti dademo presudi
postupke nekojih viših crkvenih poglavara
s našim jezikom.

Buduć smo predviđjali da i ove go-
dine bi moglo se dogoditi kao i lanjske
gledi propovjedi, radi toga smo se obra-
tili s molbom na veleč. g. župeupravitelja
u Motovunu, neka bi dopustio da nam
dođe čitati sv. misu na dan Majke Božje
veleč. g. Gjivič, svećenik iz Berkača, je-
dino zato da može držati propovjed po
običaju, naime u Hrvatskom jeziku, da
ne bude prigovora od puka. Gosp. župe-
upravitelj nam to dozvoli, dapače i u crkvi
javni, da će na rečeni blagdan po običaju
biti hrvatska propovjed i u jutro talijanska,
premda samo u najnovija vremena od
nekih motovunčkih svećenika uvedena.
Dohrilo je puno pobožnih ljudi kad su
to doznali da čuju rieč božju u svojem
jeziku, ali ostadoše iznenagjeni kad malo
pred sv. misu dodje jedan kapelan iz
Motovuna s jednim listom u kojem bijaše
gosp. Gjiviču strogo zabranjeno propo-
vjedati! Nije li to smješnost? To znači
neuki puk za nos voditi, a i koliko vre-
mena još? Naravski, gosp. Gjiviču nijč
drugo čitalo, već išao misiti te mjesto
propovjedi obrati se puku govoreći ono
što je morao: Oprostite što mi je danas
zabranjeno propovjedati, je sramota zbija,
ali šta ćete, molite sami! Kad se one he-
sede čulo, počeli su mnogi mrmljajući iz-
laziti iz crkve, što je pak po sv. misli dalo

povoda raznorvrstnim prigovorom i srdi-
losti među pukom.

Čini se, kako se doznalo kasnije, da
je spomenuti nalog došao od porečkog
ordinarijata. Nam to ništa ne hasni, dođu
li takovi nalogi iz Motovuna, Poreta ili
makar iz Rima, mi energično prosvjedu-
jemo proti tomu i uvijek ćemo se protiviti
da se naš jezik goni bilo iz crkve ili škole.
Sramota za one koji to čine.

Nedavno je financijalna oblast dala
izvjesti novu tablu nad vratima ovdášnjeg
financ. razdiela stráže samo s njemačkim
i talijanskim napisom, dočim je do sada
bio samo njemački. To nije drugo nego
izazivanje od strane jedne c. kr. oblasti,
dakako uvijek po austrijskom receptu. Dosta
je žalostno zbija da gospoda kod c. kr.
financ. ravnateljstva u Trstu ne znadu još,
da motovunski sudbeni kotar, u kojem se
nalazi financ. razdiel, sačinjavaju Hrvati
70% — od cjelokupnoga stanovništva, ili
hoće možda vlada zadovoljiti samo ono
par Talijana, koji tlače neuki puk u Istri
te ignorirati posvema hrvatski narod?

Mi zahtjevamo bezodvlačno, i pod-
punim pravom, da financ. oblast čim prije
uredi, da se dotična tabla odstrani i do-
dada takodjer i treći zemaljski jezik to jest
hrvatski. Zar su doprinesli samo Nemci
i Talijani za državne troskove u obće ili
služi onaj napis samo za one dvie na-
rodnosti? Što takva je sramotno i škand-
dalozno, da se u Istri nije još odustalo
sa uvriedjivanjem velikog naroda samo
zato jer je strpljiv i neuk. Ali ova sprljiv-
nost može imati svrhu, zato vidiant con-
sules!

Frantina i Jurina.

- Fr. Či je istina Jurino, da se je Martin-
šćićki ancijan udelal poprdilo?
- Jur. Kako ne, tako mi je rekeli Dumina,
da seda na butlgi piše sve talijanski.
- Fr. To je valjda udelal da ga bolje ra-
zume Vidoščani i Grmovščani!
- Jur. Ni zato ne, već zato, ča su ga uči-
nili za ancijana, pa da se dober
udela onim va Cresu.
- Fr. Ma od kad ga ja poznam on se je
držal Hrvat.
- Jur. Je, ja od kad se je udelalo dru-
stvo i kako je ostal ancijan on se je
prodal onim va Cresu.
- Fr. Onda tim judem dobro stoji da imaju
takovih judi.
- Jur. Dobro, dobro, zač da bi hodeli votat
va Cres, bi se jeden put liberali od
takovih judi.

Razne primorske viesti.

Hočo se talijansko bezobraznosti!
U subotu na večer stigli su parobrodom
„Wurbrand“ iz Dalmacije talijanski sve-
učilišni djaci iz te hrvatske kraljevine, da
prisustvuju sastanku talijanskih djaka iz
Trsta, Istre, Goričke i Trentina, na kojem
se je imalo govoriti i zaključiti o budućem
talijanskom sveučilištu u Trstu.
Talijansku mladež iz Dalmacije do-
čekala je židovsko-liberalna svetina glaz-
bom, poznatimi izazivajućimi pjesmami i
svakojakim urlikanjem, proti čemu se ne-
moće prosvjedovati, jer je svatko vlasan,
da pozdravlja svoje kako najbolje znade
i može. Ali proti čemu moramo odlučno
prosvjedovati jesu bezobrazni, smišeni i
drzoviti pokliči židovsko-nespašene fuakare,

